

Zapewnianie jakości w kształceniu nauczycieli w Europie

Publikacja Eurydice

Podnoszenie poziomu jakości i efektywności edukacji stanowi jeden z trzech głównych celów Procesu Lizbońskiego. Rola nauczycieli jest w tym procesie szczególnie ważna, co oznacza konieczność wypracowania systemów zapewniania jakości i akredytacji w ich kształceniu.

Najnowsza publikacja Eurydice prezentuje przegląd procesów oceniania jakości i akredytacji w instytucjach prowadzących kształcenie i doskonalenie nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących. Opracowanie dotyczy wyłącznie oceny jakości tego typu kształcenia.

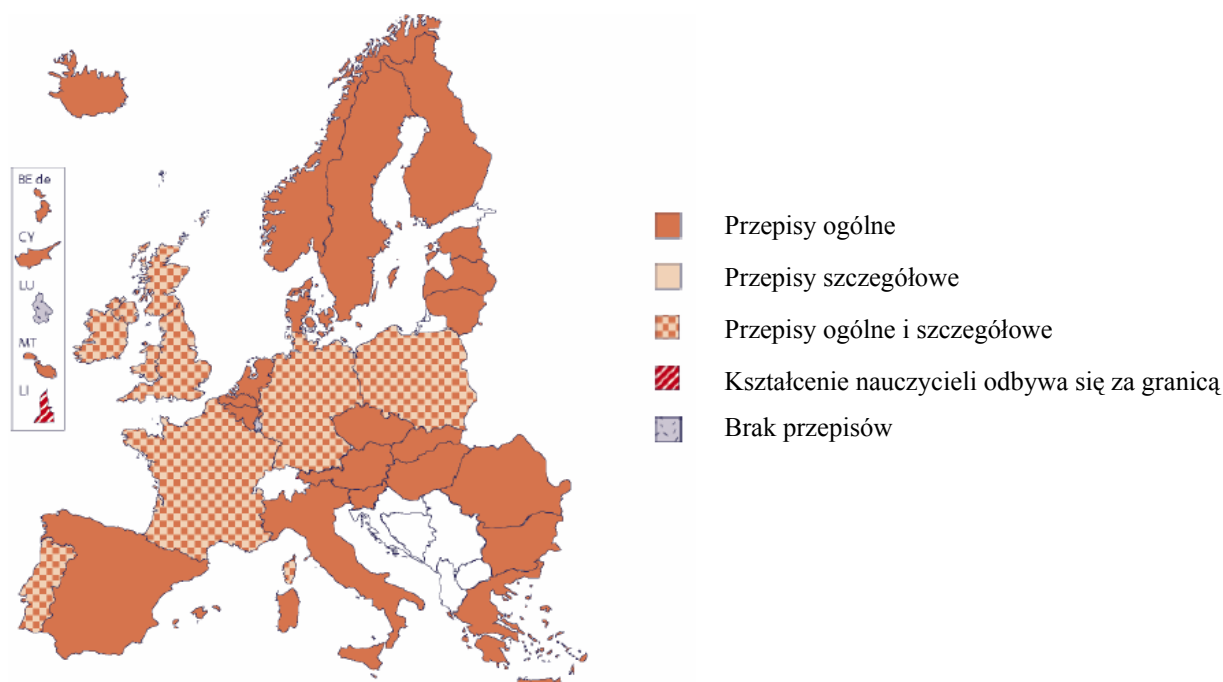
Dane wykorzystane w publikacji dotyczą roku akademickiego 2005/06 i zostały zebrane przez biura narodowe Eurydice na podstawie wspólnego kwestionariusza przygotowanego przez centralne biuro Eurydice w Brukseli, które następnie dokonało analiz porównawczych i opracowało tekst publikacji.

Publikacja została przygotowana dzięki finansowemu wsparciu Komisji Europejskiej.

Ocena kształcenia przyszłych nauczycieli jako część oceny systemu szkolnictwa wyższego

Kształcenie przyszłych nauczycieli, szczególnie tych planujących zatrudnienie w szkołach średnich, odbywa się przeważnie w szkołach wyższych. W większości krajów europejskich obowiązują jedynie ogólne przepisy dotyczące oceniania szkolnictwa wyższego. Ocena poszczególnych aspektów charakterystycznych dla kształcenia przyszłych nauczycieli zależy od rodzaju dokumentów, które służą jako podstawa do przeprowadzania takiej oceny. W sześciu krajach (w tym w Polsce) poza przepisami ogólnymi obowiązują także przepisy szczegółowe, przygotowane wyłącznie do oceniania procesu kształcenia nauczycieli. Przepisy te dotyczą elementów charakterystycznych dla zawodu nauczyciela, jak na przykład zakres i wymiar przygotowania pedagogicznego czy praktyki w szkole. W większości krajów ocena procesu kształcenia nauczycieli jest obowiązkowa lub zalecana, i dotyczy to zarówno oceny zewnętrznej, jak i wewnętrznej.

PRZEPISY DOTYCZĄCE OCENY PROCESU KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I ŚREDNICH OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH (ISCED 1-3), 2005/06

Źródło: Eurydice

Ocena zewnętrzna procesu kształcenia nauczycieli

Ocena zewnętrzna jest najczęściej przeprowadzana przez grupy ekspertów, inspektorów lub w formie oceny koleżeńskiej. Włączenie studentów do zespołu oceniającego jest obowiązkowe lub zalecane jedynie w 5 krajach. W połowie krajów ewaluatorzy zewnętrzni korzystają ze specjalnie przygotowanych dokumentów lub standardów kwalifikacji dla nauczycieli. W większości przypadków proces oceniania koncentruje się na kilku różnych aspektach, takich jak programy nauczania, metody dydaktyczne, sposoby oceniania studentów, proporcje kształcenia ogólnego i pedagogicznego w programie studiów, organizacja praktyk w szkołach, współpraca ze szkołami. Ocena zewnętrzna jest przeważnie przeprowadzana w oparciu o raporty z oceny wewnętrznej i często odbywa się na terenie ocenianej instytucji. Ocena jest przeprowadzana z różną częstotliwością, wahając się od roku do 12 lat.

Ocena wewnętrzna procesu kształcenia nauczycieli

Proces oceniania wewnętrznego jest zwykle koordynowany przez zespół ewaluatorów powołany w danej instytucji. W przeważającej większości krajów stosujących przepisy dotyczące tego typu oceny, udział wykładowców i studentów w procesie oceniania wewnętrznego jest obowiązkowy lub zalecany. W kilku krajach specjaliści z zakresu ewaluacji są również zaangażowani w ten proces. Ocena wewnętrzna dotyczy zagadnień zbliżonych do tych, które są uwzględniane w procesie oceniania zewnętrznego. W krajach, w których wprowadzono przepisy dotyczące oceny wewnętrznej, stwierdza się przeważnie, że ma ona być dokonana na podstawie opinii pracowników instytucji oraz studentów. W pięciu krajach (w tym także w Polsce) obowiązuje lub jest zalecana hospitacja zajęć ze studentami. W czternastu krajach istnieje obowiązek przeprowadzenia oceny wewnętrznej raz w roku. Częstotliwość przeprowadzania oceny wewnętrznej może być również uzależniona od częstotliwości oceny zewnętrznej.

Wykorzystanie wyników oceny procesu kształcenia nauczycieli

W większości krajów wynik oceny zewnętrznej decyduje o przyznaniu lub utrzymaniu akredytacji. Odmowa kontynuowania akredytacji może prowadzić do ograniczenia lub wstrzymania finansowania instytucji ze źródeł publicznych. W niektórych krajach wynik oceny zewnętrznej może mieć skutki finansowe niezwiązane z procesem akredytacji. W krajach, w których wprowadzono przepisy dotyczące sposobu wykorzystania wyników oceny, podjęcie działań po przeprowadzeniu ewaluacji jest obowiązkowe, szczególnie w przypadkach naruszenia obowiązujących standardów jakości. Oznacza to, że instytucja jest zobowiązana do uruchomienia działań naprawczych i zostanie ponownie poddana ocenie po upływie wyznaczonego okresu czasu. W 2/3 krajów wyniki oceny zewnętrznej są automatycznie publikowane, natomiast wyniki oceny wewnętrznej ogłasza się z urzędu jedynie w sześciu krajach. Wykorzystanie wyników oceny na poziomie instytucji do opracowania oceny na poziomie krajowym nie jest powszechnie praktykowane.

Ocena procesu doskonalenia nauczycieli

W wielu krajach doskonalenie zawodowe nauczycieli jest zdecentralizowane i organizowane przez szkoły lub lokalne władze oświatowe. Ponadto doskonalenie zawodowe nauczycieli może być oferowane przez różnego rodzaju instytucje, takie jak uczelnie kształcące przyszłych nauczycieli, publiczne lub prywatne ośrodki doskonalenia zawodowego, nauczycielskie stowarzyszenia i związki zawodowe, lub organizacje pozarządowe. Niemal wszystkie kraje wprowadziły przepisy dotyczące akredytacji i / lub oceny instytucji prowadzących tego typu szkolenia. Procedura zewnętrznej oceny takiej instytucji obejmuje przeważnie zapoznanie się z dokumentacją przebiegu szkoleń oraz raportami z oceny wewnętrznej, rzadziej – wizytę w instytucji. Procedura oceny dotyczy przede wszystkim takich aspektów, jak treści programów szkoleniowych, metody nauczania, kwalifikacje i umiejętności kadry oraz wyposażenie instytucji. Opinie uczestników szkoleń są obowiązkowo uwzględniane podczas oceny w dziewięciu krajach. Wyniki oceny mogą wpłynąć na uzyskanie przez instytucję akredytacji lub pozyskanie funduszy na dalsze prowadzenie szkoleń.

Informacje o publikacji:

Tytuł: *Quality Assurance in Teacher Education in Europe (Zapewnianie jakości w kształceniu nauczycieli w Europie)*

Data publikacji: **maj 2006**

Liczba stron: **92**

Publikacja jest dostępna w języku angielskim i francuskim na stronach internetowych Eurydice:

<http://www.eurydice.org>

Wersja drukowana jest dostępna na zamówienie (publikacja bezpłatna) w:

Krajowe Biuro Eurydice

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Ul. Mokotowska 43

00-551 Warszawa

Tel. 0 22 622 -37 12 w. 107, 108, 406

e-mail: eurydice@socrates.org.pl

EURYDICE, sieć informacji o edukacji w Europie, istnieje od 1980 roku, a od 1995 roku jest częścią programu Socrates. Sieć składa się z biur krajowych utworzonych przez ministerstwa edukacji poszczególnych krajów i z biura europejskiego utworzonego przez Komisję Europejską (Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury). EURYDICE, pracując dla twórców polityki edukacyjnej i świata edukacji, przygotowuje i publikuje opisowe analizy systemów edukacji, studia porównawcze na tematy będące przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej i wskaźniki dotyczące różnych poziomów edukacji.